

ΤΟ ΠΑΛΗΟ ΜΑΣ ΣΠΙΤΙ

Προχθές άνεσκάλευα κίτρινά τινα χειρόγραφα. Ήσαν έπιστολαι φίλων μου, τὰς ὁποίας καὶ μετὰ πάροδον τοσούτων ἐτῶν τὰς ἀναγινώσκω νομίζων ὅτι ἀναπνέω γλυκὺ ἔρωμα παρελθόντων χρόνων. Μεταξύ τῶν ἐπιστολῶν τούτων, εὑρόν καὶ τὴν ἑκῆς σημείωσιν ἐνὸς ἀποθανόντος πρό τινων ἐτῶν. Τὴν σημείωσιν ταύτην, ὥπως ἔχει τὴν παραδίδω πρὸς ἀνάγνωσιν :

... Τὸ σπίτι μας ἡτο ἀνάστατον ἀπὸ τῆς προτεραίας. Ἀνέτελλεν ἡ πρώτη Σεπτεμβρίου, ἡμέρα καθ' ἣν πολλοὶ ἀλλάσσουν τὰς οἰκίας των μεθ' ὅστις εὐκολίας καὶ τὰ ὑποδήματά των. Καὶ ἡμεῖς ἡναγκαζόμεθα νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν οἰκίαν, ἔνθα ἐπὶ δεκάδας ἐτῶν διεμένομεν. Τὰ ἐπιπλά μας συνεσωρεύοντο καὶ ἐτοποθετοῦντο ἐπὶ τῶν ἀγοραίων ἀμάξων, τὰ δὲ κενούμενα δωμάτια ἀντίκουν παραδόξως, ἀπὸ τὰς τραχείας φωνὰς τῶν ἀγθοφόρων καὶ ἀπὸ τὸν θόρυβον ὃν ἐποίει ὁ μικρότερος ἀδελφός μου ἵππεύων τὸ σάρωθρον καὶ ἐναθρούμενος, ὡς Κοζάκος ἐπὶ τοῦ μελανοῦ καὶ μακροχαίτου ἵππου του. Αἱ φωναὶ αὗται ἦσαν ὅλως ἀντίθετοι πρὸς τὴν κατήφειαν, ἡτις κατέγιε πᾶσαν τὴν οἰκογένειαν, ἀπὸ τῆς λευκοτρίχου μάχυμης μου, μέχρι τῆς γραίας ὑπηρετρίας, ἡτις ἔσυρε τὰ βαρέα βήματά της προσκόπτουσα ἐπὶ τῶν κατακειμένων μικροεπίπλων.

Η κατήφεια ἡτο δικαιολογημένη. Εἰς τὴν ἀναγρήσιν ἐκ τῆς οἰκίας μας εἴχε μεσολαβήση μία δημοπρασία. Ἀλλώς τε ἐγκατελείπομεν τὴν οἰκίαν, ἔνθα εἴχομεν γεννηθῆ καὶ ἀνατραφῆ καὶ μεθ' ἡς συνεδέομεθα διὰ τόσων φαιδρῶν ἐντυπώσεων καὶ τόσων θλίβερῶν ἀναμνήσεων. Η οἰκία ἡτο ἴδιη μας· τὴν εἴχεν οἰκοδομήσει ὁ πρόπαππός μου, βαρεῖαν καὶ στερεάν διὰ τοὺς ἀπογόνους του. Εἰς τὴν αὐλήν της ἀκόμη ἐσώζετο ὁ πλάτανος τὸν ὄποιον ἐφύτευσεν ὁ Ἰδιος καὶ κάτωθεν αὐτοῦ τὸ μαρμάρινο πηγάδι. Ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸν πλάτανον ἐκείνον ὁ πατήρ μου ἐσυνήθιζε τὸ θέρος ν' ἀναγινώσκει καὶ ἡ μάχυμη μου νὰ μὲ γορεύῃ εἰς τὰ γόνατά της· ὁ πατήρ μου ἀπέθανε πρὸ πολλοῦ ἡ δὲ θέσις ἐκείνη μὲ τὴν μαρμάρινην στρογγύλην τράπεζάν της, εἴγε προσλάθει διημάς κάποιαν ποιητικὴν ιερότητα, τὴν ὄποιαν τὰ παρεργόμενα ἔτη ἐκράτυνον. Ὁ πλάτανος ἀκόμη μένει εἰς τὴν θέσιν του καὶ ὁ θροῦς τῶν φύλλων του ἀκόμη καὶ τὴν στιγμὴν ταύτην ἡγεῖ εἰς τὰ ὑπά μου ὡς γαρετισμὸς ἀρχαίου φίλου. "Ἄγη, ποτάκις ἀνερριχήθην εἰς τοὺς κλάδους του καὶ ἤκουσα

τὰς τρυφερὰς ἀπειλὰς τῆς γραίας μάχυμης μου." Ἡ μην παιδάκι ἀκόμη θεότρελλο, καὶ ὡς μόνην διασκέδασίν μου εἶχον νὰ κυνηγῷ τὰ πουλιά ἐπὶ τῶν κλάδων τοῦ πλατάνου ἐκείνου καὶ νὰ γεμίζω μὲ ἀμυγχάς τὰς γειρας καὶ τὸ πρόσωπόν μου. Τί εἶνε αἱ ἀναμνήσεις αὗται; ἀσήμαντα πράγματα· εἰς τὸν βίον μου ἔκτοτε ἐταξεῖδευσα πολύ· εἰδον πόλεις μεγάλας, λαοὺς πολιτισμένους καὶ βαρβάρους καὶ ἐγνώρισα ἀνθρώπους οἱ ὄποιοι μοῦ ἐπροξένησαν ἄλλοι· γαράν καὶ ἄλλοι· δυστυχίαν. Τόσαι ἐντυπώσεις τοῦ μεγάλου κόσμου, τῆς λάμψεως αὐλίκων ἑορτῶν, τῆς ἐξεγέρσεως φυλῶν ὄλοκλήρων, συγγένοται εἰς τὴν μνήμην μου καὶ σεύνονται, ἄλλα ζωηροτάτη μένει ἀκόμη ἡ ἀνάμνησις τῆς μικρᾶς αὐλῆς τοῦ πατρικοῦ μου οίκου καὶ τοῦ πυκνοφύλλου ἐκείνου δένδρου.

'Ἄλλ' ὅμως καὶ τὴν αὐλὴν καὶ τὸ δένδρον ἐκεῖνο τὰ ἐγκατέλειπον διὰ παντός. Η οἰκία βαθμηδὸν ἐκενοῦτο καὶ ὁ κρότος τῶν βαρέως κυλιομένων ἀμαζῶν ἡκούετο πέραν εἰς τὸν δρόμον. Τὰ δωμάτια μοῦ ἐφαίνοντο ὡς ἄνθρωποι ὥχροι ἀποσκελετωθέντες. Εἰς τοὺς τοίχους ἀκόμη ἔμενον ἀνηρτημέναι· αἱ εἰκόνες, παριστῶσαι τὰς ἡμέρους, τὰς γλυκείας μορφὰς τοῦ πάππου μου καὶ τοῦ πατρός μου. Μοῦ ἐφαίνοντο ὡς νὰ ἐμειδίων περιλύπως καὶ ὡς νὰ συμμετείχον καὶ αὐταὶ τῆς πιεζούστης τὴν ψυχήν μας θλίψεως. Όχροι εἰκόνες, εἴχον προσλάθει πρὸ πολλοῦ τὴν χροίαν ἡν ἐναποθέτει ὁ χρόνος. Η χροίας αὕτη μοῦ φαίνεται ὅτι ἐξαγιαζει ταύτας. Είνε ἐντύπωσις καὶ αὐτή, ἡν μοῦ ἀφῆκεν ἡ συνεχῆς μετάβασις εἰς τὸν ἀρχαῖον γειτονικὸν ναόν, ἔνθα ἀπὸ αἰώνων αἱ εἰκόνες τῶν ἀγίων δέχονται τὸ θυμίαμα καὶ τὰς εὐχὰς τῶν λειτουργῶν. Όλα μοῦ ἐφαίνοντο περιλύπα καὶ πένθιμα. Η ἀπογύμνωσις τοῦ οίκου ἐκείνου ἐνόμιζα ὅτι ἡτο ἀπογύμνωσις τοῦ βίου μου. Κάθε θύρα του, κάθε παράθυρόν του, καὶ οἱ ἔξωσται του καὶ ἡ ταράτσα του, καὶ ὁ κῆπος του καὶ ἡ κληματαρία του, ὅλα αὐτὰ μοῦ ἐνθύμιζον ἀπὸ μίαν ἰστορίαν, ὅλα αὐτὰ μοῦ ἔφερον καὶ μίαν ἀνάμνησιν. Καὶ αὐτὰς ἀκόμη τὰς θλίβερὰς ἀναμνήσεις οἱ γρόνοι τὰς εἴχον περιβάλλει· μὲ ἐν ἐνδυμάτω τόσον μελαγχολικόν, ἄλλα καὶ τόσον γλυκύν, ὥστε τὰς φθινοπωρινὰς νύκτας, ὥστε ὁ ἀνεμός ἐσύριζεν ἀνὰ μέσον τῶν φύλλων τοῦ πλατάνου καὶ ἡ βρογὴ ἐτυμπάνιζε τὰς ὑλίλους τοῦ παραθύρου μου, ἐγὼ μόνος βλέπων τὰς φλόγας τῆς πυρᾶς τῆς ἑστίας ἐπροκάλουν τὰς ἀναμνήσεις ἐκείνας καὶ τότε ἐν μέσῳ του κυανοῦ καπνοῦ ἐπαρουσιάζοντο μορφαὶ γλυκεῖαι, μορφαὶ τρυφεραί, δσας ὁ θάνατος μοῦ εἴχεν ἀρπάσει, δσας ὁ χρόνος μοῦ εἴχε παρασύρη. Καὶ ἐπερνούσαν ἔτσι αἱ νύκτες, καὶ διεγράφοντο ἔτσι αἱ ἀναμνήσεις, καὶ παρήργυοντο οὕτω τὰ πρόσωπα τῶν φιλάτων μου, καὶ ἀνελύοντο ὡς ὁ καπνὸς τῆς ἑστίας μου, τόσα ξανθὰ φαντάσματα, τόσα γλυκύτατα πρόσωπα, τόσα ἐρυθρὰ πετροκεράσινα γείλη, δσας μὲ θειελέξαν εἰς τὴν πρώτην ὄρμήν τῶν αἰσθημάτων μου.

Δὲν γνωρίζω διατί τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὅτε ἔφευγον διὰ παντός ἀπὸ τὸν πατρικὸν μου οίκον κατεγόμην ὑπὸ του ἰδίου αἰσθημάτος, τὸ ὄποιον μὲ ἔθλιβεν ὅτε

εἰδον φερόμενον τὸ φέρετρον ὅπερ ἐνέκλειε τὸν νεκρὸν τοῦ πατρός μου. "Οπως τότε οὕτω καὶ τὴν ώραν ἐκείνην ὅλαι αἱ ἀναμνήσεις μου ἐπτερύγιζον ἐντὸς τῶν κενωθέντων δωματίων, ὡς ἄγγραια περιστεραῖ ἐντὸς σπηλαίου. Περιῆλθον ἐν πρὸς ἐν τὰ δωμάτια ἑξῆλθον εἰς τὸν κῆπον, ἔκοψα ἄνθη καὶ ἐπέστρεψα πάλιν εἰς τὴν οἰκίαν, ὡς νὰ ἐζήτουν νὰ ἐγκλείσω εἰς τὴν ψυχήν μου, ὅ τι ἔμεναν ἀπὸ τὰ περασμένα μου χρόνια, νὰ μὴν ἀφήσω τίποτε ἐκεῖ, ἔνθα ἄλλοι θὰ ἥρχοντο νὰ κατοικήσουν. Τὰ ἡθελα νὰ τὰ πάρω καὶ εἰς τὴν νέαν μου κατοικίαν καὶ εἰς τὴν νέαν μου γειτονιάν. "Α, τὴν γειτονιά μου, τὴν καῦμένην μου τὴν γειτονιά, μαζὶ μὲ τοὺς συντρόφους ποῦ ἐμεγάλωσα καὶ ἐσπούδασα εἰς τὸ αὐτὸ σχολεῖον· τώρα βλέπω τὰ ἡλιοκαθὴ ἐκεῖνα παιδία, ἀνδρας πλέον, ἐπιστήμονας, ἀξιωματικούς, βουλευτάς, ἄλλους διαπρέποντας καὶ ἄλλους ζῶντας ἐν μετριόφρονι ἀραιείᾳ. Σήμερον ἀκούω τὰς φωνὰς τῶν ζαγκών τέκνων των, ὅταν ἐξέρχωνται θριαμβευτικῶς τοῦ γειτονικοῦ σχολείου. Τὸ συγκείον εἴνε τὸ ἴδιον καὶ ὁ διδάσκαλος ὁ αὐτὸς τύπος ἀληθοῦς Γερωστάθου κατά τε τὸ φρόνημα καὶ τὴν στοργήν του πρὸς τοὺς μαθητάς. Δὲν γνωρίζω ἂν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα εἰμπορεῖτε νὰ εὔρητε ἔνα ἀκόμη διδάσκαλον ὅμοιον, μὲ αὐτὸν τὸν Μπάρμπα - Θωμᾶ. Τὸν ἐνθυμοῦμαι πάντοτε ὑψηλόν, ισχνόν, μὲ ὡχρὰν προφητικὴν ὄψιν, ἐξηγοῦντα τὸ Εὐαγγέλιον ἢ διηγούμενον εἰς ἡμᾶς τὸ σούβλισμα τοῦ Διάκου. Πῶς ἐνεθουσίᾳ ὁ Γέρων. Αἰσθάνομαι ἀκόμη τὴν ἀνατριχίαν, ἥτις μᾶς κατελάμβανε, καὶ ἥτις διὰ νὰ παρέλθῃ ἔπρεπε νὰ μεσολαβήσῃ ὁ ταβλᾶς τοῦ ἀναμένοντος ἔξω τοῦ σχολείου μπάρμπα Χατζῆ. Πῶς ἐπέρχαν τὰ χρόνια ἐκεῖνα, σὰν νερό, σὰν ἀνέμοις.

Αἱ γειτόνισσαί μας, αἱ ἀρχαῖαι καλαί μας γειτόνισσαί, μετὰ λύπης ἑξῆρχοντο εἰς τὰ παράθυρα τῶν καὶ μᾶς ἑβλεπον μετακομίζομένους. Ἡσθάνοντο καὶ αὐτοὶ ὅτι κάτι θὰ ταῖς ἑλειπε μὲ τὴν φυγήν μας. Θὰ ἥρχοντο νὰ κατοικήσουν εἰς τὸ σπίτι μας νέοι ἀνθρώποι, καὶ ὁ Θεὸς γνωρίζει ποῖοι ἀνθρώποι θὰ ἦσαν. Ἐλυποῦντο εἰλικρινῶς ποῦ ἐφεύγομεν. Αἱ, τόσα χρόνια, ἑξῆντα χρόνια μᾶς ἐνθυμοῦνται ἐκεῖ ζῶντας. Η πόλις μας τότε ἦτο μικρά, πτωχή, ὁ εἰς ἐγνώριζε τὸν ἄλλον. Τώρα ἔγεινε μεγαλούπολις πλουσία, ωραία, τὰ σπίτια μετεβλήθησαν εἰς μέγαρα, ἄλλα δὲν ἔχουν τίποτε ἐκ τῆς ποιήσεως τῶν παλαιῶν μας σπιτιών, δὲν ἔχουν καμμίαν ἀνάμνησιν μέσα των. Εἶνε τεύχη ἄγραφα, εἶνε φύλλα λευκά. Σήμερον κατοικεῖ ὁ εἰςκαὶ αὔριον ὁ ἄλλος. Ἀπὸ τὰ σπίτια αὐτὰ ἔρχονται καὶ φεύγουν χωρὶς νὰ προσθήσῃ κανεὶς νὰ τοὺς ἰδῇ, χωρὶς νὰ προσθήσῃ κανεὶς νὰ τοὺς γνωρίσῃ. Εἶνε ὡς τὰ ξενοδοχεῖα. Οὔτε ἀναμνήσεις ἐξεγείρουν, οὔτε ἐντυπώσεις ἀφίνουν. Καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου ἡ ἴδεα τῆς ἐστίας χάνεται καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ ἴδεα τῆς πατρίδος ρευστοποιεῖται.

"Αν ἐρωτήσης ὅμως τὴν Κυρὰ Δημήτραιναν θὰ σοῦ εἴπη τὴν ιστορίαν ὅλης τῆς γειτονιᾶς. Πόσαις φοραῖς, ἔξω εἰς τὴν θύρα της τὴν ἡκουσα νὰ διηγῆται τὰς ιστορίας τῶν οἰκιῶν μας. Καὶ τώρα ἀ-

κόμη ποῦ μᾶς βλέπει κυρίους πλέον, ἐξακολουθεῖ νὰ μᾶς καλῇ μὲ τὰ ὄνόματά μας, ὅπως ὅταν εἴμεθα παιδάκια δέκα ἐτῶν καὶ καταπόρυρα ἐκ τοῦ δρόμου ἐρριπτόμεθα εἰς τὴν ποδιά της.

Αὐτὴ ἡ ἴδια ἐκάθητο εἰς τὸν οὐδὸν τῆς θύρας της καὶ ἔβλεπε τὰ μεταφερόμενα ἔπιπλα, καὶ διηγεῖτο μὲ τὴν αὐτὴν ζωρότητα, καὶ μὲ τὴν αὐτὴν φλυαρίαν, τὴν ἴδιαν ιστορίαν, «πῶς μᾶς εἶχε χρεύσει εἰς τὰ γέρια τῆς» καὶ ἐκίνει τὴν κεφαλὴν τῆς περιλύπως, μέσφ δὲ τῶν γασμάτων τῆς ὁδοντοστογίας της, ἑξῆργετο μία φωνὴ βραχγή ὡς παράπονον. Καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα παραθύρα προέκυπτον μερικοὶ γνώριμοι κεφαλαί, καὶ ὄνου μὲ αὐτὰς μία ἔκνηθή, εὑμορφη, ἀγγειλικὴ κεφαλή, μὲ δύο γαλανὰ ματάκια καὶ μὲ ἐν μειδία μα γλυκύτατον καὶ φωτεινότατον. Ἀπὸ τοῦ παραθύρου μου αὐτὴν τὴν ἴδιαν κεφαλὴν τὴν ἑβλεπον καθ' ἐκάστην πάντοτε εἰς τὴν ἴδιαν θέσιν. Η τρυφερὰ κορασίς μὲ τὸ κέντημα τῆς εἰς τὴν γειρά ἢ μὲ κανὲν βιβλίον, τὸ ὄποιον ἐγώ τῆς ἑλάνειζον, ἵστατο ἐκεῖ καὶ ἥγειρε τὴν κεφαλὴν τῆς μόνον ὅπως δεγχθῇ τὸν γαιρετισμόν μου. Ἀνέμενεν ἐκεῖ τὴν ἐπιστροφήν μου πάντοτε καὶ ἐγώ ὅτε ἐκαθήμην πρὸ τοῦ γραφείου μου, μέσα εἰς τὰς γραμμῆς τοῦ βιβλίου μου ἑβλεπον πάντοτε αὐτὴν τὴν ἴδιαν κεφαλὴν νὰ μοῦ μειδίᾳ καὶ νὰ μὲ ἀτενίζῃ μὲ τὴν μελαγχολικὴν περιπάθειαν ἀριστωτῶν αισθημάτων. Εἰς τὴν νέαν γειτονιὰν ποῦ μετέβαινον ἐσυλλογιζόμοντα, ποιὸς ἡξεύρει ποίαν καρακάξαν θὰ ἑβλεπον ἀπέναντί μου, ποία κουκονβάγια θὰ μοῦ ἐπεδείκνυνε τὰ τσουλούφια τῆς τὴν πρωίαν. Τί καλὰ ποῦ εἴμεθα ἐκεῖ εἰς τὴν οἰκίαν μας, εἰς τὴν ἡσυχον γειτονιάν μας. Ἐκεῖ ποῦ ἐγεννήθην, ἡθελον νὰ διέρρεεν ὁ βίος μου ὅλος. Ἄλλ' ἡ ἀνάγκη μᾶς ἐξώθησεν ἀλλοῦ· πτηνὰ τὰ ὄποια παρέσυρον τοῦ βίου οἱ λαίλαπες.

Η οἰκία ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε κενωθῆ· δὲν ἔμενεν οὐδὲν πλέον ἔπιπλον. Τὰ τελευταῖα κάρρα ἀπῆλθον καὶ ἡ ἀμάξα ἀνέμενεν ἔξω ὅπως μᾶς μεταφέρῃ εἰς τὴν νέαν οἰκίαν. Η μητέρα μου ἥτο ὡγρὰ καὶ ἡ μάρμη μου ὡγροτέρα. Πεντάκοντα ἔτη ἔζησαν ἐκεῖ εἰς τὸ ἴδιον σπίτι καὶ ὅμως ἑξεδιώκοντο. Μέσα εἰς τὰ πεντάκοντα ἐκεῖνα ἔτη πόστηζων διέρρευσεν! "Ολη των ἡ νεότης ἐκεῖ ἀπερροφήθη, ὅλη των ἡ γαρὰ ἐκεῖ ἔξητημίσθη, ὅλα των τὰ δάκρυα ἐκεῖ ἔρρευσαν, ὅλαι των αἱ ἀναμνήσεις ἐκεῖ ἐπτερύγιζον. Λίκνα καὶ φέρετρα, νανούρισματα καὶ μοιρολόγια, ἔρως καὶ στοργή, φιλήματα καὶ δάκρυα τριῶν γενεῶν ἐνυπάρχουν εἰς τὰ γυμνὰ αὐτὰ δωμάτια, εἰς τὸν γηραῖον αὐτὸν οἴκον, τὸν ὄποιον μεθαύριον ἡ σκαπάνη τοῦ νέου ἀγοραστοῦ θὰ κατεδάφισῃ μὲ κρύαν καρδίαν, μὲ γαρὰν ἵσως, γωρὶς νὰ αἰσθάνεται ὅτι μὲ αὐτὸν τόσα καὶ τόσα θὰ ἐνταρφίσῃ ὑπὸ τὰ ἐρείπια του. Κατηργόχριμεθα βραδέως τὴν κλίμακα· οἱ πόδες μας ἐρχίνοντο ὡς νὰ ἐκόλλουν εἰς τὰς βαθύτερας καὶ τὰ μάτια μας ἥσαν ἔτοιμα εἰς δάκρυα· ὁ μικρός μου ἀδελφός, ὅστις ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε μεταβάλει μικρὸν κάθισμα εἰς ἀμάξαν καὶ ἐκρύγαζε περιγγάρως ἐντὸς τῶν κενῶν δωματίων, βλέπων ἡμᾶς μελαγχολικοὺς ἐσκυθρώπατε καὶ αὐτός. Δὲν ώμιλει οὐδείς. Μία λέξις ἀνήκειτο τὰ δάκρυα θὰ ἔρρεον ἀπὸ ὅλων

τοὺς ὄφθαλμούς. "Ολοι εἰχαμεν ἀρεθῆ εἰς τὰς ιδίας ἔκαστος σκέψεις. "Εθιλέον τὴν χειρα τῆς μητρός μου ὡς νὰ ἥθελον νὰ τῆς δώσω θάρρος καὶ παρηγορίαν τὴν ὅποιαν οὔτε ἐγώ ὁ ἕδιος εἰχον. Ο γηραλέος, σκύλος μου, κλίνων τὴν κεφαλήν του μεταξὺ τῶν σκελῶν του καὶ σείων τὴν οὐράν του ἀργά παρηγορούθει μελαγχολικός ὡς ἡρτι: ἀπολυθεὶς ὑπάλληλος. Μόνον δὲ ὅταν ἔξηλθομεν εἰς τὴν ὁδὸν καὶ εἰδομεν τὰς μορφὰς τῶν γειτόνων μας συγκεκινημένας καὶ αὐτὰς καὶ ἐπήγαμεν νὰ τοὺς ἀποχαιρετίσωμεν καὶ ὅτε ἡσπάσθην τὴν χειρα τῆς Κυρᾶ Δημήτρανας, ητις τοσάκις μὲ εἶχε φίλοδωρόσει: ἐλαφρὰ κολαφίσματα, ἀλλὰ καὶ σύκα ἀπὸ τ' ἀμπέλι της, τότε δὲν ἦδυνθημεν νὰ κρατήσωμεν πλέον τὰ δάκρυά μας. Ἐκλαίμουν ὅλοι, ἐψιθυρίζουμεν ὅλοι φίλτατα ὄνοματα, καὶ εἰσήλθομεν εἰς τὴν ἀμαξαν ὄλολύζοντες σχεδόν, ἐν φ' δὲ αὐτῇ ἀνεγώρει καὶ ἀφίνε τὴν γειτονίαν ἐκείνην, ἡκούμομεν ἀκόμη τοὺς εἰλικρινεῖς τῶν παλαιῶν μου γειτόνων ἀποχαιρετίσμούς.

— Στὸ καλό, στὸ καλό!

Καὶ ἀπεσπάτο τὴν στιγμὴν ἐκείνην μέρος ἐκ τῆς καρδίας μου καὶ ἀπερροφάτο τὴν στιγμὴν ἐκείνην μέρος ἐκ τῆς ψυχῆς μου.

Ἐξημέρωσα εἰς τὴν νέαν οικίαν μας. "Ολην τὴν νύκτα ἐκοιμήθη ἀνήσυχος. Τὴν πρωίαν ἐξύπνησα μὲ κεφαλὴν βεβαρυμένην καὶ μὲ σύμματα ἐρυθρό. Ἀπὸ τοῦ παραθύρου μου εἰς τὸ ἀπέναντι παράθυρον, ἀντὶ τῆς ἔνθης κεφαλῆς καὶ τοῦ ροδινοῦ μειδιάματος τῆς μικρᾶς γειτονίστης μου, συνήντησα τὴν σκούφιαν μαζί ταμβακίζομένης ἵταλίδος. Αἱ νέαι ἐντυπώσεις ἥργασαν ἀπὸ μίαν σκούφιαν καὶ τίς οἴδε ποῦ θὰ καταλήξουν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Α. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ

—————
ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΜΕ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

Η ΤΡΕΛΛΗ

Ἐκεῖ, στὴ μοναχικὴ τὴν ἀκρογιαλιά, μὲ τὰ μικρὰ μικρὰ τὰ χαλίκια, τὰ στρογγυλὰ καὶ κιτρινωπὰ σὰ μαργαριτάρια, μὲ τοὺς κάβους ἀπὸ τὶς δυὸ μεριές, ποῦ μποροῦσε ἀνθρωπὸς νὰ μιλάῃ ἀπὸ τὸν ἔναν, καὶ στὸν ἄλλονα νὰ στέκεσαι καὶ ν' ἀκούῃ, σ' ἐκείνη τὴν παράμερη κώχη ποῦ ἔφεγγε ἀπὸ γέρη σὰ νὰ είταν ὅ, τι τὴν ἔγαλε ὁ Πλάστης ἀπὸ τ' αἰθάνατα γέρια του, ποῦ ἔπαιζαν τὰ δελφίνια ὡς κοντὰ στὰ ρηγζ, ποῦ τὰ κύματα δὲν τὰ γόρταιναν τὰ χαλίκια, μόνο τάχγειραν κι ὅλο τάχγειραν, ποῦ ψυχὴ δὲν κατέβαινε παρὰ ἵσως νὰ δοκιμάσῃ κακούρια τύχη μὲ τάχγιστοι ἢ μὲ τὸ πεζούδολο! — ἐκεῖ ἔθλεπες κάποτες ὀλομόναχη τὴν τρελλή, κοπέλα ως εἰκοσιπέντε χρονῶ, μόνο ποῦ είταν τὸ πρόσωπό της χλωρό, καὶ τὰ μάτια της ἄγρια. Μήτε τάξιμο. μήτε διάβασμα δὲν ἔσωσε νὰ τὴ γλυτώσῃ ἀπὸ τὸ μεγάλο κακό ποῦ τὴν τυραννοῦσε. Κι ὡς τόσο, σαλεμένος καθὼς είταν ὁ νοῦς της, ἡ καρδιά της εἶταν γνωστικῆς γυναίκας καρδιά! Τὸν ἀγαποῦσε ἀκόμα τὸν ἀρραβωνιαστικό της, καὶ τὸν περίμενε νὰ γυρίσῃ πίσω καὶ νὰ τὴν πάρῃ. Ο νοῦς της,

σὰ μερικοὺς φίλους ποῦ ἀντὶς νὰ μᾶς παρηγοροῦνε σιωπῶντας μᾶς μεγαλώνουν τὸν πόνο μ' ἀνωφέλητα λόγια, εἴταν κ' αὐτῆς τῆς καημένης ὁ μεγαλήτερός της ἔχθρος. Τῆς ἔλεγε ὁ νοῦς της πῶς δὲν πνίγηκε ὁ καλός της τρίχα χρόνια τώρα σὲ κείνη τὴν τρομερὴ τὴν φορτούνα ποῦ ἔστρωσε μὲ φύκια αὐτὸ τὸ περιγιάλι: ἀπὸ τὴν μίαν ἄκρη στὴν ἄλλη, μόνο πῶς ἀρμένιζε ἀκόμα κ' ἐργότανε στὴν καλή του. Καὶ κάθε φορὰ ποῦ ἔθλεπε καίκι νὰ περνάῃ, ἡ ψαράδικο νὰ κατέβαινῃ κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἔγγαινε ἡ ταλαίπωρη ἀπὸ τὸ καλύβι ποῦ ἔνας ἀδερφός τὴν φύλαγε δουλεύοντας σὲ πλαχινὸ χωραφάκι, κ' ἐτρεγε κατὰ τὸ γιαλό, καὶ στεκότανε στὰ χαλίκια μὲ τόνα γέρι: ἀπάνω ἀπὸ τὰ μάτια της, καὶ στᾶλλο χέρι: ἔνα μαντίλι, νά τονε χαιρετήσῃ τὸν ἀγαπημένο της, ποῦ ἤρχουνταν τώρα πιά. Γόθλεπες τὸ καρδιογύπτι: της σὲ κείνο τὸ στόμα τὸ κλαψογελαστό, στὰ γέρια ποῦ τρέμανε, σ' ὅλο της τὸ κορμί. Στέκουνταν ἀμύλητη καὶ δίχως νὰ γυρίζῃ τὸ κεφάλι της ἀπὸ τὸ καίκι, παρὰ σὰν κατέβαινε κατόπι της ὁ ἀδερφός της νά την φέρῃ ὅπισω. Πηδοῦσε ἀξαφνα ἀπὸ τὲς καλαμιές τῶν χωραφιῶν, πήγανε κοντά της, τὴν ἔπιανε ἀπὸ τὸ χέρι, καὶ τὴν ἔπαιρνε λέγοντας πῶς δὲν είταν αὐτὸ τὸ καίκι, μόνο τᾶλλο ποῦ θὰ φανῇ σὲ λιγάνι.

Περνοῦσε καὶ τᾶλλο τὸ καίκι, καὶ ξανάργιζε ἡ ἴδια ἡ ιστορία.

Τὴν στερινὴ τὴν φορὰ ποῦ κατέβηκε ἡ τρελλή, δὲν εἶχε ἡ ἀκρογιαλιά ἐκείνη τὴν συνειθισμένη της ἡμερη γλύκα. Τὴν ἔδερνε ἡ θάλασσα μανισμένη, κ' οἱ ἀφροὶ τὰ κατρακυλοῦσαν ἀλύπτητα τὰ μαργαριταρένια χαλίκια. Στοὺς κάβους τὰ κύματα ἔστρουσαν κι ἀνέθαιναν σὰν ἀσπρες κολόννες, κ' ὑστερα κατέβαιναν σὰν ἀσπρη βροχῆ. Ό ἀνεμος τὶς λύγιζε τὶς καλαμιές ὡς τὴ γῆς, καὶ τὰ μαλλιά τῆς κακόμοιρης πηγαίνανε νὰ πετάξουν κι αὐτὰ μὲ τὸν ἀνεμο. Αὐτὴ ὅμως πάλι ἀσάλευτη, πάλι ἀμύλητη καὶ μὲ τὰ μάτια της στηλωμένα πρὸς τὸ κακότυχο τὸ καίκι ποῦ μιὰ ὥρα τώρα ἔκανε τρομερὴ παλαιάστρα μὲ τὰ φρενιασμένα τὰ κύματα, ποῦ εἶχε χαμένο τὸ μεγαλήτερό του πανί, καὶ κάτι γερότερο ἀπὸ χαμένο, γιατὶ ξεσκισμένο πηγαίνοεργότανε μὲ τὸν ἀνεμο, καὶ δύναμη ἀνθρώπου νὰ τὸ συμμαζέψῃ δὲν ἔφτανε. Ζητοῦσε βόλτα νὰ κόψῃ, καὶ νὰ κατεβῇ ν' ἀρδέη σ' ἔνα ψαράδικο λιμάνι πίσω ἀπὸ τὸν κάβο.

Ἐκεῖ ἀπάνω ἔρχεται πάλι ὁ καλὸς ἀδερφός καὶ ζητάει νὰ τὴν πάρῃ πίσω.

— "Ἄγ, στάσου, καὶ θὰ βουλιάξῃ, θὰ πνιγῇ, θὰ πνιγῇ ὁ ἀκριβός μου! φωνάζει ἡ δύστυχη μ' ἀπελπισμένη φωνή.

Καὶ καθὼς τολεγει, γύρισε τὸ καίκι στόνα του πλάγι, καὶ πήγανε κάτω σιγανὰ σιγανά.

"Ἐπεσε ἡ ταλαίπωρη χάρμου σὰν πέτρα. Τὸ πρόσωπό της γυρισμένα ἀπάνω, καὶ τὰ γέρια της ἀπλωμένα ἵσια, σὰ νὰ τὴν εἴχανε σταυρωμένη.

Τὰ μάτια της εἴτανε θαμπά σὰν τὸ συννεριασμένο τὸν οὐρανό. Τὰ σύννερα πέρασαν, ἡ θάλασσα καλοσύνεψε πάλι, μὰ τὴν τρελλής ἡ ζωὴ δὲν ξαναγύρισε πιά.

A.